

A02

S-2025

भारतीय-विद्या-भवनम्, मुम्बई - ७

(सरल - संस्कृत - परीक्षा - विभागः)

संस्कृत-प्रारम्भः

SAMSKRITA PRARAMBHA

(समयः १०.३० तः १२.३०)

(पूर्णाङ्कः ५०)

सूचना : दो अङ्क सुलेख के लिए सुरक्षित हैं ।

(Two marks are reserved for good handwriting.)

प्र. १ . किन्हीं दो श्लोकों का अर्थ हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में लिखिए । ८
Write the meaning of any two verses in Hindi/English/Medium language.

- (१) अर्थागमो नित्यमरोगिता च प्रिया च भार्या प्रियवादिनी च ।
वश्यश्च पुत्रोऽर्थकरी च विद्या षड् जीवलोकस्य सुखानि राजन् ॥
- (२) यस्मिन् देशे न सम्मानो न प्रीतिर्न च बान्धवाः ।
न च विद्यागमः कश्चित् न तत्र दिवसं वसेत् ॥
- (३) पिपीलिकार्जितं धान्यं मक्षिकासञ्चितं मधु ।
लुब्धेन सञ्चितं द्रव्यं समूलं हि विनश्यति ॥

प्र. २ . किन्हीं आठ वाक्यों का अनुवाद हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में कीजिए । ८
Translate any eight sentences into Hindi/English/Medium language.

- (१) तत्र उपवने बालकः क्रीडति । (२) वैद्यः आमलकैः औषधं करोति । (३) दाडिमस्य रसेन शरीरे शक्तिः जायते । (४) मयूरः वर्षासु नृत्यं करोति । (५) दीर्घे तडागे पुष्पाणि सन्ति । (६) सारिकानां गानं मधुरं भवति । (७) ग्रीष्मकाले आम्रस्य मधुररसं वयं पिबामः । (८) कृष्णेन कन्दुकेन बालाः क्रीडन्ति । (९) अलसः बलीवर्दः शीघ्रं न धावति । (१०) बदराणि जम्बूफलानि च बालकाः भक्षयन्ति ।

प्र. ३ . (क) किन्हीं दो का सन्धि-विच्छेद कीजिए । Disjoin any two Sandhis. २

- (१) देवेशः । (२) पुरुषोक्तः । (३) गौरीव ।

- (ख) किन्हीं दो की सन्धि कीजिए । Join the Sandhis of any two. २
 (१) सदा + एव । (२) मातृ + ऋणम् । (३) क्रीडा + उत्सवः ।
- प्र.४. किन्हीं आठ वाक्यों का संस्कृत में अनुवाद कीजिए । ८
 Translate any eight sentences into Sanskrit.
 (१) बगीचे में फूल होते हैं। (२) आँगन में बालक खेलता है। (३) छात्र आसनों पर बैठते हैं।
 (४) तुम घर में क्या करते हो? (५) क्या तुम कल ईश्वर की प्रार्थना करोगे? (६) बगीचे में फूल खिलते हैं। (७) मेरे पिताजी खेत में हल चलाते हैं। (८) किसान गाँव में रहते हैं।
 (९) वे वहाँ क्या कर रहे हैं? (१०) गोपाल भी वहाँ गया।
 (1) There are flowers in the garden. (2) A boy plays in the courtyard.
 (3) The students sit on their seats. (4) What do you do in the house?
 (5) Will you pray to God tomorrow? (6) Flowers bloom in the garden.
 (7) My father ploughs the field. (8) The farmers live in village.
 (9) What are they doing there? (10) Gopal also went there.
- प्र.५. किन्हीं चार लोकोक्तियों का अर्थ हिन्दी/अंग्रेजी/माध्यमभाषा में लिखिए । ४
 Write the meaning of any four proverbs in Hindi/English/Medium language.
 (१) अनुरागस्तु फलेन सूच्यते। (२) न वंशवृक्षेषु फलन्ति द्राक्षाः। (३) न सिञ्चति पुष्पार्थी शुष्कतरुम्। (४) अलब्धलाभो नालसस्य। (५) न चेतनवतां वृत्तिभयम्।
- प्र.६. निर्देशानुसार रूप लिखिए । Give forms as directed. ४
 (क) “तत् (स्त्रीलिङ्ग)” अथवा “अस्मद्” शब्द के रूप सभी विभक्तियों में लिखिए । ४
 Write all declensional forms of the word ‘तत् (स्त्रीलिङ्ग)’ or ‘अस्मद्’.
 (ख) ‘खाद्’ धातु के भविष्यत्काल अथवा ‘वद्’ धातु के वर्तमानकाल के रूप लिखिए। ४
 Write all the forms of the root ‘खाद्’ Present tense or ‘वद्’ in future tense.
- प्र.७. किन्हीं चार रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए । Fill in the blanks any four. ४
 (१) वृथा वृष्टिः। (२)कुलदीपकः। (३) मनुष्यरूपेणः।
 (४) सर्वे गुणाःआश्रयन्ते। (५) शूरस्य तृणम् ।
- प्र.८. निम्नलिखित वाक्यों में रेखांकित अशुद्ध पदों को शुद्ध कीजिए । ४
 Correct the underlined incorrect words in the following sentences.
 (१) उपवने बालकाः क्रीडति। (२) अहं विद्यालये पठामः। (३) अहं तत्र गच्छामः।
 (४) त्वं तत्र किं करोति ?

